

I. Reglementare legală

Cadrul legal în ceea ce privește pensionarea începând cu data de 1 septembrie 2024 îl constituie Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii publicată în Monitorul Oficial nr. 1.089 din 4 decembrie 2023.

Această lege va fi pusă în aplicare de Normele de aplicare a Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 181/2024 publicată în Monitorul Oficial nr. 171 din 1 martie 2024.

La data intrării în vigoare a Legii nr. 360/2023 se abrogă:

a) Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 852 din 20 decembrie 2010, cu modificările și completările ulterioare, și actele subsecvente emise în baza acesteia;

b) Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 pentru aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 214 din 28 martie 2011, cu completările ulterioare.

c) Legea nr. 127/2019 privind sistemul public de pensii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 563 din 9 iulie 2019, cu modificările și completările ulterioare, se abrogă la data de 1 ianuarie 2024.

În acest nou cadru normativ, sistemul public de pensii se va organiza și funcționa începând cu data de 1 septembrie 2021 având ca principii de bază:

a) principiul unicității, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public de pensii bazat pe aceleași norme de drept, pentru toți asigurații sistemului;

b) principiul obligativității, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public de pensii, drepturile de asigurări sociale exercitându-se corelativ cu îndeplinirea obligațiilor;

c) principiul contributivității, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate și plătite de persoanele fizice și juridice care contribuie la sistemul public de pensii;

d) principiul egalității, potrivit căruia asigurații care au realizat cel puțin stagiul minim de cotizare în sistemul public de pensii beneficiază de tratament nediscriminatoriu, în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;

e) principiul repartiției, pe baza căruia fondurile de asigurări sociale se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public de pensii, conform legii;

f) principiul solidarității sociale, conform căruia asigurații sistemului public de pensii își asumă reciproc obligații și beneficiază de drepturi pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor asigurate prevăzute de lege;

g) principiul autonomiei, bazat pe administrarea de sine stătătoare a sistemului public de pensii, conform legii;

h) principiul imprescriptibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu se prescrie;

i) principiul incesibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial;

j) principiul stabilității asigurării la sistemul public de pensii, potrivit căruia pentru stagiul de

cotizare contributiv realizat pentru o perioadă mai mare de 25 de ani se acordă un număr suplimentar de puncte.

II. Asigurarea obligatorie în sistemul de pensii

În sistemul public de pensii sunt asigurate obligatoriu următoarele persoane:

- a) persoanele care desfășoară activități pe bază de contract individual de muncă;
- b) funcționarii publici;
- c) alte persoane care realizează venituri asimilate salariilor pentru care se datorează contribuție de asigurări sociale, potrivit Codului fiscal;
- d) persoanele care își desfășoară activitatea în funcții electivă sau care sunt numite în cadrul autorității executive, legislative ori judecătorești, pe durata mandatului, precum și membrii cooperatori dintr-o organizație a cooperăției meșteșugărești;
- e) persoanele care beneficiază de drepturi bănești lunare, ce se asigură din bugetul asigurărilor pentru somaj, în condițiile legii, denumite în continuare șomeri;
- f) persoanele care realizează venituri din activități independente și/sau din drepturi de proprietate intelectuală, pentru care se datorează contribuție de asigurări sociale, potrivit Codului fiscal.
- g) persoanele care desfășoară activitate în calitate de prestator casnic, potrivit Legii nr. 111/2022 privind reglementarea activității prestatorului casnic, care datorează contribuția de asigurări sociale.

Persoanele care realizează venituri din activități independente sunt asigurate în sistemul public de pensii pe baza declarației individuale de asigurare (declarația unică).

Persoanele care realizează venituri din drepturi de proprietate intelectuală, pentru care se datorează contribuție de asigurări sociale, potrivit Codului fiscal sunt asigurate pe baza declarației nominale de asigurare depusă de plătitorul de venit (declarația 112 sau a declarației individuale de asigurare – declarația unică), înregistrate la organul fiscal competent.

Persoanele care realizează venituri din activități independente sau din drepturi de proprietate intelectuală sunt asigurate în sistemul public de pensii pe baza declarației individuale de asigurare (declarația unică).

Persoanele care realizează venituri din drepturi de proprietate intelectuală sau venituri din activități independente sunt asigurate obligatoriu în sistemul public de pensii dacă realizează un venit net anual de cel puțin 12 salarii de bază minime brute pe țară.

Termenele și modalitățile de depunere a declarațiilor sunt prevăzute de Codul fiscal.

III. Asigurarea facultativă în sistemul de pensii pe bază de contract de asigurare socială

1) Contractul de asigurare socială

a) Încheierea contractului de asigurare socială

Orice persoană se poate asigura în sistemul public de pensii în baza unui contract de asigurare socială, în vederea obținerii pensiei pentru limită de vârstă sau, după caz, în vederea completării venitului asigurat utilizat la calculul acestei categorii de pensie.

Atenție!

Stagiul de cotizare dobândit în baza unui contract de asigurare socială poate fi folosit doar pentru obținerea pensiei pentru limită de vârstă nu și pentru celelalte categorii de pensii.

Contractul de asigurare socială se încheie între persoana interesată sau, după caz, reprezentantul legal ori mandatarul acesteia, desemnat prin procură specială de casa teritorială de pensii competentă, în funcție de domiciliul persoanei interesate.

Contractul de asigurare socială se încheie în formă scrisă și produce efecte de la data înregistrării acestuia la casa teritorială de pensii. Prin excepție, se poate încheia contract de asigurare socială și pentru perioade de timp de maximum 6 ani anteriori lunii încheierii contractului, în care persoana nu a realizat stagiul de cotizare în sistemul public de pensii.

Perioadele de timp pentru care se poate efectua plata contribuției de asigurări sociale sunt cele care se încadrează în intervalul de timp cuprins între data împlinirii vârstei de 18 ani de muncă și data împlinirii vârstei standard de pensionare.

Se pot încheia mai multe contracte de asigurare socială cu condiția ca perioadele de asigurare înscrise în acestea, cumulate, să nu depășească 6 ani.

La încheierea contractului de asigurare socială pentru perioade anterioare, solicitantul completează o declarație, conform modelului prevăzut în Anexa nr. 12 la Legea nr. 360/2023 (*vezi Anexa nr. 1*), din care să reiasă că, în perioada înscrisă în contractul de asigurare socială pentru care se solicită asigurarea, îndeplinește următoarele condiții cumulative:

- a) nu a avut calitatea de asigurat în sistemul public de pensii sau în alte sisteme neintegrate acestuia;
- b) nu a avut obligația asigurării în sistemul public de pensii;
- c) la data încheierii contractului de asigurare socială nu are calitatea de pensionar.

Modelul contractului de asigurare socială pentru perioade retroactive de cel mult 6 ani este reglementat în Anexa nr. 14 a Legii nr. 360/2023 (*vezi Anexa nr. 2*).

Modelul contractului de asigurare socială pentru perioade viitoare este reglementat în Anexa nr. 15 a Legii nr. 360/2023 (*vezi Anexa nr. 3*).

b) Încetarea contractului de asigurare socială

Contractul de asigurare socială poate fi reziliat la inițiativa casei teritoriale de pensii și poate fi denunțat unilateral la inițiativa asiguratului, conform clauzelor prevăzute în contract.

Casa teritorială de pensii poate rezilia contractul de asigurare socială în cazul neplății contribuției de asigurări sociale pentru o perioadă de 3 luni consecutive. În acest caz, rezilierea contractului de asigurare socială se face începând cu ziua următoare celei pentru care s-a plătit contribuția de asigurări sociale.

Asiguratul poate denunța unilateral contractul de asigurare socială oricând. Rezilierea produce efecte în acest caz de la data înregistrării la casa teritorială competentă a solicitării denunțării unilaterale.

În cazul rezilierii/denunțării unilaterale a contractului de asigurare socială contribuțiile de asigurări sociale achitate nu se restituie, iar stagiul de cotizare contributiv astfel realizat se determină corespunzător plății efectuate.

Contractul de asigurare socială încetează de drept la data decesului asiguratului.

Eventualele sume neachitate până la data decesului, reprezentând contribuții de asigurări sociale și, după caz, dobânzi și penalități, nu se mai urmăresc. Stagiul de cotizare se constituie numai din perioadele pentru care s-au plătit sumele reprezentând contribuția de asigurări sociale și, după caz, dobânzile și penalitățile calculate.

În situațiile în care sunt efectuate plăți anticipate pentru perioade ulterioare datei decesului, sumele plătite pentru aceste perioade, reprezentând contribuție de asigurări sociale, se restituie, la cererea persoanei care are calitatea de soț supraviețuitor, copil, părinte sau, în lipsa acestora, celorlalți moștenitori, în termenul general de prescripție de 3 ani, calculat de la data decesului.

În situația în care, pe parcursul derulării contractului de asigurare socială, casa teritorială de pensii competentă constată că nu au fost respectate condițiile încheierii acestui contract de asigurare, care au fost asumate de asigurat prin declarația prevăzută în Anexa nr. 12 la lege, procedează la constatarea nulității contractului de asigurare socială.

Restituirea sumei achitate cu titlu de contribuție de asigurări sociale se face conform Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare, pe baza unei cereri de restituire depuse de asigurat.

2) Venitul lunar asigurat

Venitul lunar asigurat înscris în contractul de asigurare socială nu poate fi mai mic decât salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată.

În cazul încheierii contractului de asigurare socială pentru perioade retroactive, venitul lunar asigurat înscris în contractul de asigurare socială nu poate fi mai mic decât salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată în vigoare la data încheierii contractului de asigurare socială.

Actele de identitate care se prezintă, în original și copie, la încheierea contractului de asigurare socială sunt, după caz:

- carte de identitate, carte de identitate simplă, carte electronică de identitate, carte de identitate provizorie sau buletin de identitate, aflate în termen de valabilitate;
- pașaport românesc sau străin, diplomatic, de serviciu, diplomatic electronic, de serviciu electronic, simplu, simplu electronic, simplu temporar sau titlu de călătorie, aflate în termen de valabilitate;
- orice alt document emis de statul al cărui cetățean este, prin care se face dovada identității persoanei și a cetățeniei – în cazul cetățenilor străini cu domiciliul în alt stat.

Persoanele asigurate la data de 31 august 2024, pe bază de contract de asigurare socială încheiat în condițiile Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, sau în condițiile Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, își păstrează calitatea de persoane asigurate în